

İlginç bir dağcılık alanı

BALLIKAYALAR VADİSİ

T. Ahmet ERTEK *

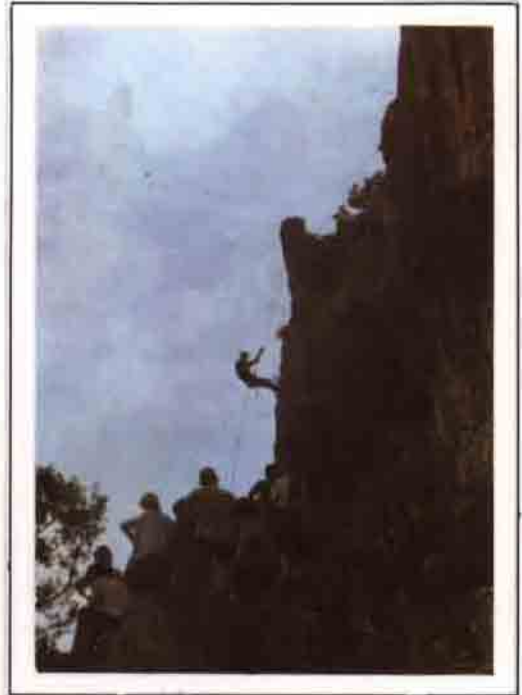
İzmit'in Gebze ilçesinin 8 km kuzeydoğusunda bulunan Ballıkayalar minyatür vadisi, morfolojik görünümü, iklim, bitki örtüsü ve diğer doğal güzellikleri ile kampçılık ve dağcılık potansiyeli çok yüksek olan bir yöremizdir. Ulaşım oldukça kolaydır. Harem'den kalkan Gebze minibüsleri, ya da İzmit otobüsleri ile E-5 karayolundan (yeni yapılan paralı otoyola girmemek kaydıyla) Tavşanlı köy yolu ayrımına kadar ulaşılabilir. Çok yağışlı bahar ve kış ayları dışında Ballıkaya Vadisi başındaki kampçılık ve piknik yapılan düzlüğe kadar özel araba ile de gidilebilir.

Mollafeneri, Denizliköyü ve Köşeler köyünün bulunduğu kesimdeki yayvan yamaçlı sırtlar arasında çıkan birkaç dere birleşerek, boğaz vadinin içinde güneye doğru uzanan Ballıkaya Deresi'ni oluşturur. Daha sonra batıdan, Gebze ve Pellitli köyü civarından gelen Değirmendere, Tavşanlı ovasında Ballıkaya deresi ile birleşerek, Tavşanlı deresi adını alır ve güneye doğru ararak Dil İskeleyi mevkiinden Marmara denizi'ne ulaşır.

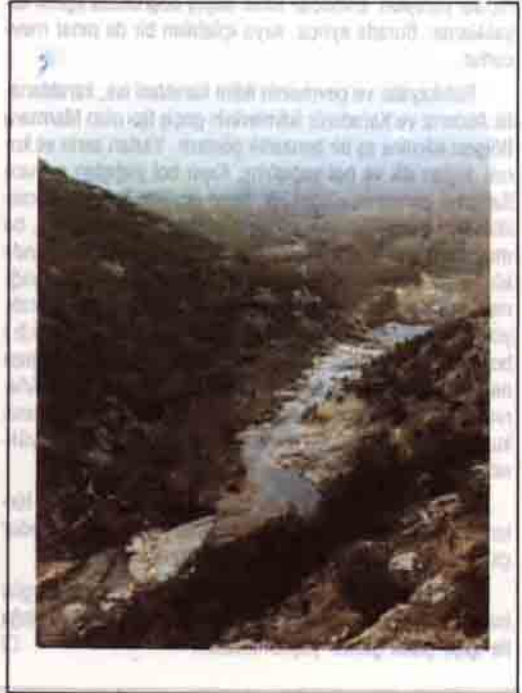
Ballıkaya boğaz vadisi, hemen hemen kuzey-güney yönlü bir uzanım gösterir. Vadinin derinliği 70 m, uzunluğu 1-1.5 km, genişliği ise 40-50 m civarındadır. Vadinin yukarı bölümü ile aşağı kesimi arasında yaklaşık 40 m'lik bir yükselti farkı vardır.

Yaklaşık 200 milyon yıllık, erimeye uygun Trias yaşlı kireçtaşları içinde açılmış olan Ballıkaya karstik boğaz vadisi, akarsuyun eski yatağında yer alan nispeten gevşek ve boşluklu (ki çevrede birçok kovuk ve küçük çaplı mağara vardır) bu kalkerlerin aşınıp, süpürülerek temele (yoğun kireçtaşlarına) kadar gömülmesi ve karstik Trias kireçtaşlarının erimesi sonucu oluşmuştur.

Ayrıca akarsuyun aşındırma etkisi sonucu Ballıkaya deresi tabanında küçük göllenmeli dev kazanları, kireçtaşlarının yüzey ve yağmur suları tarafından eritilmesi sonucunda da hem vadi yamaçlarında, hem de derenin kenar kesimindeki yüzeyde lapyalara (erime oyuk ve olukları) gelişmiştir. Jeolojik devirlerden III. Zaman sonu IV. Zaman başlarında, Kocaeli Yarımadasındaki tektonik hareketler sonucu vadiyi enine kesen lokal faylanmalar oluşmuştur. İşte bugün bu hareketlerin etkisiyle kireçtaşları üzerinde farklı düzeylerdeki eğim kırıklıkları sonucu çağlayanlar ve kırıkların önünde meydana gelen eğimli yüzeyler boyunca küçük çaplı göllenmeler oluşmuştur.

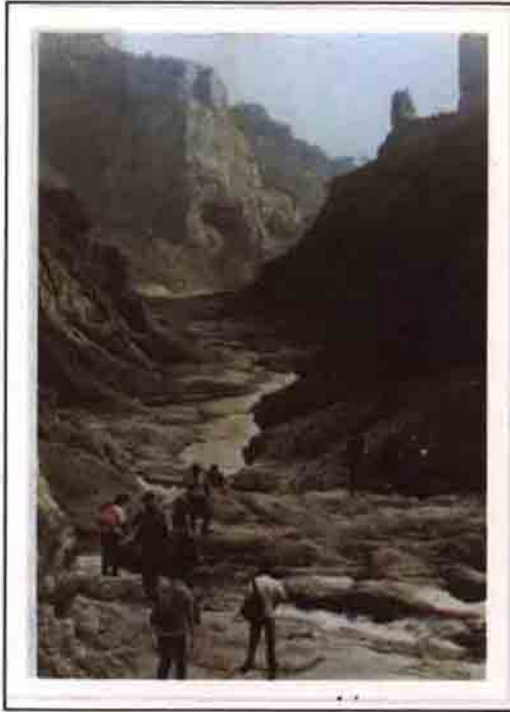

Ballıkayalar vadisinden çeşitli görüntüler.

Günümüzde dağcılığın iniş ve tırmanış çalışmaları yapıldığı vadi başında yer alan, büyük göllenmenin ve çadır kurulan düzlüğün gerisindeki (doğu ve batıdaki) dere tabanından 50-70 m yükseklikte bulunan çıplak ve nispeten düz ki-

* İstanbul Üniversitesi Fiziki Coğrafya Anabilim Dalı Araştırma Görevlisi.

reçtaşı yüzeyleri, erimeden kalan düşey doğrultuda eğimli kayalıklardır. Burada ayrıca, suyu içilebilen bir de pınar mevcuttur.

Ballıkayalar ve çevresinin iklim karakteri ise, karakteristik Akdeniz ve Karadeniz iklimlerinin geçiş tipi olan Marmara Bölgesi iklimine eş bir benzerlik gösterir. Yazları serin ve kurak, kışları ılık ve bol yağışlıdır. Kışın bol yağışları sonucu Ballıkaya deresinin yükseldiği, fakat özellikle bazı yaz kuraklıklarında buharlaşmanın etkisiyle kuruduğu görülür. İşte, bu mevsimde eğim kırıklıkları önünde ve dev kazanları içinde küçük göllenmelerde suyun varlığına rastlanır. Bahar yağmurları ile tekrar canlanan ve çevrenin suyunu toplayarak, yükselen Ballıkaya deresinde çeşitli tatlısu balıklardan (kefal v.b.) bulunmaktadır. Vadinin uzanımının kuzey-güney yönlü olması nedeniyle, hakim rüzgâr yönü olan kuzey ve güney rüzgârlarına bütünüyle açıktır. Bunun nedeni de Ballıkaya Boğazının kuzey ve güneyinde, bu rüzgârları engelleyecek hiçbir yükseltinin bulunmamasıdır.

Vadi ve çevresinde meşe, gürgen, kestane gibi ağaç türlerine, ayrıca defne, sandal, köçayemisi ve bunun gibi bodur çalılardan oluşan bitki topluluklarına rastlanır.

Yeni yeni tanınmaya başlayan bu bölge her geçen gün biraz daha çok kampçıyı ve dağcıyı çekmekte, onlara doğa ile içiçe güzel günler yaşatmaktadır. □

BEYİNDEKİ MEYVE, SEBZE BÖLÜMÜ

Bir hesap tahtasının, bir iletinin, bir sfenksin, bir kafesin ya da bir boyunduruğun ismini söyleyebiliyordu ama bir şeftaliyle karşılaşınca hiçbir şey hatırlamıyordu. Aynı şey elma, kiraz, domates veya salatalıklarla da oluyordu. Bir sebze veya meyve bahçesinde yetişen şeylerden hemen hemen hiçbirinin ismini söyleyemiyordu.

M.D. adındaki kişi bir felç geçirmişti ve beyinin sol ön lobunda tahribat olmuştu. Bu yüzden eşyaların isimlerini hatırlamakta güçlük çekmesi şaşırtıcı değildi. Böyle durumlarda anomia, yani isimleri bulmakta güçlük çekme sık görülen bir olaydır. Ancak garip olan M.D.'deki anomianın bu kadar sınırlı kalabilmesidir. Birçok ileri testlerden sonra Johns Hopkins'den nörolog John Hart Jr. ve psikolog Alfonso Caramazza ile Maryland Üniversite Hastanesi'nden nöropsikolog Rita Sloan Berndt M.D.'nin sadece meyve ve sebze isimlerini hatırlamakta güçlük çektiğine karar verdiler. Berndt'e göre "isimlendirme testinde bir şeftali veya bir eriğin ismine ulaşana kadar aranıp duruyordu. "Sanki aklında meyve ve sebzelerin isimlerinin yazılı olduğu bir sayfa yırtılıp çıkarılmış gibiydi.

Bu sayfa nasıldı? Bilim adamları uzun zamandır beyindeki sözcüklerin bir çeşit iç sözlük içinde düzenlenmiş olduğuna inanıyorlar. Asıl sorun düzenlemenin nasıl olduğunu bulmaktır. Berndt'e göre bu sözlük alfabetik, kronolojik sıraya veya sözcüklerin ne kadar sık kullanıldıklarına göre düzenlenmiş değildi. O sözcüklerin anlamlarına göre sınıflandırıldıklarını savunuyordu. Örneğin canlı varlıklar için kullanılan sözcüklerle cansız varlıklar için olanlar ayrı ayrı toplanmışlardı. Ancak Berndt bu sınıflamaların daha ne kadar ayrı olduğunu tahmin etmenin zor olduğunu söylemektedir.

İşte bu noktada M.D.'nin durumu önem kazanıyor. Oadaki anomia bu iç sözlüğün oldukça özel bölümleri olduğunu belirtmektedir. Meyve ve sebze isimlerini unutmuş olması, var olan böyle sınıflandırılmış bir bölümün kaybedildiğini ortaya koymaktadır. Öyleyse beyin bu sebze, meyve bölümü nerededir? Berndt "Şu anda hangi kategorinin beyinde nerede olduğunu bilmiyoruz." demektedir.

Discover'dan çeviren: Ziya Toros SELÇUK

İyi yaşamak için göze batmadan yaşamak gerek

GALİLEO